

POLIISIN OMAKUSTANNEVARUSTEET JA KEIKKAKASSIN SISÄLTÖ

Varusteiden merkitys työhyvinvointiin ja jaksamiseen
Kalle Kosonen

2/2019

Tiivistelmä

Tekijä(t)	Tutkinto
Kalle Kosonen	Poliisi AMK/20164B
Julkaisun nimi Poliisin omakustannevarusteet ja keikkakassin sisältö	Julkisuusaste Julkinen
Ohjaaja Terhi Kankaanranta Kari Koppanen	Opinnäytetyön muoto Toiminnallinen opinnäytetyö
Tiivistelmä <p>Tämä on toiminnallinen opinnäytetyö, minkä tuotteena on syntynyt tiivis ja lyhyt kuvallinen infopaketti siitä, mitä kenttätöitä tekevällä poliisilla kannattaisi olla aina mukana partioauton mukana kulkevassa keikkakassissa. Pääasiallinen kohderyhmä ohjeelle on työharjoitteluun siirtyvät nuoremmat konstaapelit, joilla ei ole vielä kokemusta varsinaisesta poliisityöstä. Ohjeen tarkoitus on helpottaa työtehtävien hoitoa herättelemällä ajattelemaan omaa varustautumista työtehtäville.</p> <p>Tässä opinnäytetyössä käsitellään mitä varusteita poliisin kenttätehtävissä työskentelevät henkilöt pääasiassa hankkivat. Tarkoituksena on selvittää mitä hankintoja on tehty ja miksi nämä esineet tai varusteet on koettu tarpeellisiksi. Opinnäytetyössä esille tulevat pohdinnat perustuvat pitkälti kirjoittajan omiin ja hänen haastatteleminen poliisien vastauksiin.</p> <p>Työhyvinvointia käsitellään opinnäytetyössä yleisellä tasolla ja hieman sitä, mitä omia vaikutusmahdollisuuksia jokaisella on omaan jaksamiseen ja työssä viihtymiseen.</p>	
Sivumäärä	Tarkastuskuukausi ja -vuosi
23 + produkti 8	3/2019
Avainsanat Omakustanne, työhyvinvointi, poliisi, varuste, toiminnallinen opinnäytetyö	

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	2
1.1 HILJAINEN TIETO JA OMAT LÄHTÖKOHDAT	2
1.2 MÄÄRITELMÄT JA KÄSITTEET	4
1.3 AIHEEN VALINTA JA RAJAUS.....	5
1.4 OPINNÄYTETYÖN TAVOITE.....	6
1.5 TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖ	7
2. POLIISIN TOIMINTAYMPÄRISTÖ KENTTÄTEHTÄVISSÄ MAAKUNTA- ALUEELLA	8
2.1 TYYPILLINEN TEHTÄVÄMAASTO JA INFRA.....	9
2.2 ENNALTA ARVAAMATTOMAT TILANTEET	10
2.3 POLIISITYÖSSÄ HUOMIOITAVAT SEIKAT	10
3. AINEISTOT JA MENETELMÄT	12
4. TYÖHYVINVOINTI	13
4.1 YLEISTÄ TYÖHYVINVOINNISTA JA TOIMINTAKYVYYSTÄ	13
4.2 MIKSI TYÖHYVINVOINTI ON TÄRKEÄÄ	14
4.3 OMAT VAIKUTUSMAHDOLLISUUDET.....	14
5. KEIKKAKASSI JA OMAKUSTANNEVARUSTEET	15
5.1 KASSISTA ITSESSÄÄN	15
5.2 MILLÄ VARUSTEILLA POLIISI VARUSTETAAN?.....	15
5.3 OMAKUSTANNEVARUSTEISTA.....	17
6. POHDINTA	19
LÄHTEET	22

1. JOHDANTO

Poliisimies kantaa tehtävillään mukanaan erilaisia varusteita ja esineitä mitä hänelle on säädetty kannettavaksi valtioneuvoston asetus poliisista (927/2016) mukaisesti. Kuitenkaan kaikkia esineitä tai varusteita ei ole lailla ja asetuksilla määritelty, mitä poliisilla voi olla kannossa tai saatavilla työssään. Opinnäytetyön tarkoituksena onkin selvittää sitä, mitä esineitä ja varusteita poliisit kantavat mukanaan varustelaukuissaan sekä päällään virkavaatteiden, voimankäyttövälineiden ja suojaliivin lisäksi. Tarkoituksena on myös selvittää miksi ja minkälaisia esineitä poliisit hankkivat työtehtäviään varten omalla kustannuksella. Selvitän työssäni myös työhyvinvointia yleisellä tasolla ja henkilön omia vaikutusmahdollisuuksia siihen hankinnoillaan ja varusteillaan ja miten ne vaikuttavat työssä jaksamiseen.

Lopuksi opinnäytetyöhöni sisältyy ohjeistus minkälaisia esineitä tulevan työharjoittelijan ainakin kannattaa hankkia kannettavaksi valvonta- ja hälytystoiminnan tehtäville omaan keikkakassiinsa. Mikään ei estä toki tekemästä muita hankintoja kuin mitä tässä tapauksessa neuvotaan. Opinnäytetyöni on tehty pitkälti valvonta- ja hälytystoiminnan ympäristöä ja olosuhteita ajatellen, mutta samoja oppeja voi soveltuvin osin käyttää muillakin poliisityön sektoreilla.

1.1 HILJAINEN TIETO JA OMAT LÄHTÖKOHDAT

Aihe opinnäytetyölleni lähti siitä, kun työharjoitteluun siirryttäessä poliisiammattikorkeakoulusta emme olleet saaneet minkäänlaista tarkempaa ohjeistusta siitä, mitä tavaroita voisimme tarvita kentän tehtävillä päällämme olevien vaatteiden ja taskuissa sekä vyöllä olevien tavaroiden lisäksi. Perehdytyspäivänä kysyimme harjoittelijoiden kesken asiasta perehdyttäjältämme ja saimmekin jonkinlaisen vastauksen siitä, mitä kannattaisi ottaa mukaan, mutta hyvä listaus helpottaisi siirtymistä koululta työelämään. Kaikkea ei tarvitse opetella kantapään kautta, jotta jatkossa osaisi ottaa tiettyjä elämää ja työtehtäviä helpottavia esineitä mukaansa. Pidempään työelämässä olevilla on kokemusta erilaisilta hälytystehtäviltä ja keikoilta, missä he ovat huomanneet tarvitsevansa jotain tavaraa, mitä ei muuten olisi käytettävissä, jos ei sitä itse hankkisi. Olen opinnäytetyötä varten haastatellut muutamia kenttätöitä tekeviä poliiseja nimenomaan siitä, mitä he ovat hankkineet itselleen ja miksi nämä heidän mielestään helpottavat heidän suoriutumistaan vaihtelevista työtehtävistään. Myös heidän keikkakassien sisältö on

tarkastelun kohteena, koska jokaiselle mukana kannettavalle esineelle ja tavaralle on jokin syy olla pakattuna kassissa, koska mitään turhaa painoa ei kukaan kannu huvikseen.

Kaikki eivät aktiivisesti tuo esille omia tietojaan tai ideoitaan, vaan harjoittelijan pitää itse olla aktiivinen tässä asiassa, jos hänellä ei ennestään ole omaa kokemusta tai ajatusta mitä hankkia ja kantaa työssään mukana. Jokainen on toki erilainen siinä asiassa, mitä tavaroita kokee tarvitsevänsä tehtävien hoitamiseksi hyvin. Yllättäviin tilanteisiin löytyy kuitenkin todennäköisemmin tarkoituksenmukaiset välineet tai varusteet, jos mukaan on pakannut tavaraa ”varmuuden vuoksi”. Kenttälomakkeet, drugwipet ja veripakkaukset ovat yksi hyvä esimerkki siitä, jos partioauton varustusta ei ole muistanut vuoron alussa tarkistaa ja edellä mainitut esineet ovat jääneet täydentämättä.

Itselläni ei ollut ennen työharjoittelua käsitystä siitä, mitä tarvitsisi pakata mukaan keikkalaukkuun kuivien vaihtovaatteiden ja välipalan lisäksi, jos joku tehtävä pitkittyisi. Joitakin varusesineitä ei edes poliisiammattikorkeakoulun puolesta jaeta, mitä poliisimies tehtävillään voisi kuitenkin päivittäin tarvita, ellei sitä erikseen työnantajaltaan kysy tai tilaa materiaalikeskukselta. Tällaisia esineitä esimerkiksi ovat sadetakki tai poliisin tunnusteliivi. Varusteiden tarpeen huomaa siis parhaiten silloin, kun niitä nimenomaan tarvitsisi eikä niitä juuri sillä hetkellä ole saatavilla.

1.2 MÄÄRITELMÄT JA KÄSITTEET

Jotta lukijalle ei jäisi epäselväksi tietyt termit eli sanasto mitä tässä opinnäytetyön yhteydessä käytetään, olen määritellyt muutamien käytettävien sanojen sisältöä sen takia, jotta asiasta puhuttaessa ei syntyisi epäselvyyksiä.

Keikkakassi on mikä tahansa laukku, kassi tai reppu, minkä sisällä tai siihen kiinnitettynä poliisi kantaa mukanaan henkilökohtaisia vaatteitaan, esineitä, ruokaa, nestettä, poliisivarusteita ja muuta mielestensä tarpeellista tavaraa. Keikkakassista voidaan puhua myös keikkalaukkuna tai keikkareppuna, riippuen tietenkin kantovälineen ulkonäöstä ja sen ominaisuuksista. Kokonsa puolesta keikkakassi voi olla parista kymmenestä litrasta yli sataankin litraan tilavuudeltaan. Kuitenkin ylärajana koossa ja painossa voidaan pitää sitä, että henkilö itse jaksaa kantaa kassinsa tai reppunsa sisältöineen vähintäänkin työpaikan säilytyspaikasta partioautoon. Materiaalien puolesta keikkakassit ovat lähes aina ”pehmeitä” eli joustavia rakenteeltaan ja ommeltu muotoon vaihtelevista kangasmateriaaleista. Keikkakassia ei tässä yhteydessä tule sekoittaa rikostutkinnassa käytettävään rikostekniseen laukkuun, josta siitäkin puhutaan välillä arkikielessä keikkalaukkuna.

Omakustannevaruste on mikä tahansa itse hankittu tai ostettu esine, vaate tai väline, mitä henkilö käyttää työssään, mutta mitä ei työnantaja ole hänelle hankkinut tai kustantanut. Omakustannevaruste voi myös korvata työnantajan jakaman varusteen tai vaatteen, mutta voi myös olla täysin itsenäinen varuste tai esine mitä käytetään työtehtävien hoitamisessa.

Poliisimies on valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetty päällystöön, alipäällystöön tai miehistöön kuuluva virkamies (Poliisilaki 872/2011). Poliisimies on poliisin organisaation yksittäinen jäsen.

Toimintakyky tarkoittaa ihmisen fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia edellytyksiä selviytyä erilaisista toiminnoista esimerkiksi työssään. Tämä on riippuvaista erilaisista ulkoisista tekijöistä, jotka vaikuttavat sekä negatiivisesti että positiivisesti. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitoksen nettisivut, 2016, luettu 14.1.2019)

DrugWipe on poliisin käyttämä huumeepikatesteri. DrugWipe:lla otetaan pyyhkimisnäyte testattavan henkilön suun limakalvoilta tai kielenpinnasta. DrugWipe antaa pikatuloksen muutaman minuutin kuluttua siitä, onko henkilö käyttänyt lähiaikana huumetta.

1.3 AIHEEN VALINTA JA RAJAUS

Opinnäytetyössä käsitellään pääsääntöisesti kolmea teemaa; omakustannevarusteita laajasti, keikkakassin varustelua sekä työhyvinvointia yleisellä tasolla. Lisäksi esittelen Itä-Suomen Poliisilaitoksen eteläistä kenttäjohtoaluetta, mikä on ollut työharjoitteluni toimintaympäristö ja mitä vasten peilaan kokemuksiani ja haastatteluja. Lopullisena tuotoksena opinnäytetyössä olen tehnyt ohjeistuksen sellaisista tavaroista, jota jokaisen kannattaa pakata omaan keikkakassiinsa.

Kiinnostus aiheeseen tuli siitä, kun jo armeijassa ollessani huomasin, että monet siellä käyttävät omia varusteita virallisten jaettujen varusteiden lisäksi. Virallinen kanta kuitenkin palvelusaikanani oli, että niillä varusteilla mitä armeijan taistelijoille jaettiin, pitäisi pärjätä eikä omia varusteita juurikaan sallittu. Monet henkilöt kuitenkin käyttivät omia alusvaatteita, hanskoja ja jopa varsikenkiä. Monet olivat valmiita käyttämään omaa rahaa siihen, että heidän palvelusmukavuutensa ja toimintakykynsä kasvoi, niin tämä herätti kysymyksen, miksei valtio olisi voinut jo suoraan hankkia kerralla hyvää, eikä vain tyydyttävää, varsinkin kun toimintakyvyn merkitystä korostettiin armeijassa joka käänteessä. Monestihan syy näiden omien varusteiden hankintaan nimenomaan oli se, ettei viralliset varusteet olleet aina kovin hyviä tai mukavia käyttää ja siksi ihmiset itse hankkivat tilalle parempia, kuin tyytyisivät heille jaettuun varustukseen. Saman asian olen huomannut poliisinkin puolella, missä osa työntekijöistä käyttää omia asusteita ja varusteita niissä tilanteissa, missä se on tietenkin hyväksyttävää, vaikka vastaavia olisi tarjottu työnantajan puolesta. Haluankin siis selvittää hieman sitä, mitä varusteita jo virassa olevat poliisit hankkivat helpottamaan työntekoansa ja helpottaa sitä kautta aloittavien työharjoittelijoiden varustautumista tuleviin työtehtäviin tekemällä ohjeistus yleisistä tarpeellisista esineistä, joita pakata mukaan keikkakassiin.

Havainnot, kokemukset ja haastattelut on rajattu Etelä-Savoan ja Mikkelin poliisiasemaan ja sen henkilöstöön, mitä voidaan pitää tyypillisenä keskikokoisena poliisiasemana suomessa. Samoja kokemuksia ja tietoa on helppo soveltaa muihinkin aseisiin ja henkilöstöön, vaikka alueellisia eroja asemilla on esimerkiksi Helsingin ja Kuusamon välillä. Infra ja maantiede luovat omat huomioon otettavat seikat, mutta tietyt peruseriaatteet pätevät aina, kuten ihmisen oma toimintakyky ja sen turvaaminen tai edistäminen.

Toimintaympäristön rajauksena on Itä-Suomen Poliisilaitoksen eteläinen kenttäjohtoalue, joka käsittää Etelä-Savon maakunnan sekä Varkauden kunnan Pohjois-Savosta. Eteläiseen

kenttäjohtoalueeseen sisältyy 4 poliisiasemaa Mikkelissä, Pieksämäellä, Savonlinnassa ja Varkaudessa. Muita Itä-Suomen poliisilaitoksen kenttäjohtoalueita on pohjoinen kenttäjohtoalue, mihin kuuluu Pohjois-Savon maakunta, pl. Varkaus sekä itäinen kenttäjohtoalue, johon kuuluu Pohjois-Karjala.

Työtehtäviä ja tilanteita tarkastellaan kenttäpoliisin näkökulmasta, joka työskentelee valvonta- ja hälytystoiminnassa. Vesistöt muodostavat myös yhden kesäaikaan huomioon otettavista tehtävälajeista eteläisellä kenttäjohtoalueella, mutta itse vesistöihin sijoittuvia kokemuksia en käsittele tässä opinnäytetyössä, niiden ollessa jo itsessään erikoistoimintaa, jota liikennepoliisisektori pääasiassa hoitaa.

1.4 OPINNÄYTETYÖN TAVOITE

Tässä opinnäytetyössä pyritään selvittämään muutamia aiheita, kuten mitä omakustannevarusteita poliisityössä ihmiset hankkivat ja miksi. Mitä varusteita pakataan mukaan ja miksi ne helpottavat tehtävistä suoriutumista ja mitä työntekijät toivovat varusteiltaan. Näiden ideoiden pohjalta toteutetaan itse varsinainen produkti, eli ohjeistus siitä mitä jokaisen kannattaisi pakata mukaansa keikkakassiin. Ohjeistuksen on tarkoitus edistää jokaisen omaa suorituskäkyä, toimintakykyä ja edistää työhyvinvointia.

Tavoitteenani on valmistaa ohjeistus poliisiammattikorkeakoulun tulevalle työharjoittelijalle tai myös nykyisillekin jo töissä oleville poliiseille siitä, mitä heidän nyt kannattaisi pakata mukaan tuleville kenttätehtävillään omaan keikkakassiinsa. Tavoitteena on turvata toimintakykyä ilman ulkopuolista huoltoa, ellei jopa lisätä toimintakykyä tehtävillä. Hyvä toimintakyky on kuitenkin yksi poliisityön tärkeimpiä ominaisuuksia, koska ilman sitä ei pysty suoriutumaan tehtävistään tehokkaasti ja turvallisesti.

Ohjeistuksella siis pyritään myös lisäämään varautumista ennalta arvaamattomiinkin tilanteisiin, joita usein tulee työtehtävissä vastaan. Tämän osaltaan pitäisi myös kasvattaa tehokasta suoriutumista tehtäviltään, kun tilanteisiin ollaan varauduttu. Myös henkinen kuormitus yllättävien tilanteiden osalta vähenee, kun työntekijällä on tarvittavat työkalut niistä selviämiseen.

1.5 TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖ

Toiminnallinen opinnäytetyö on käytäntöön painottuva opinnäytetyö, jolla pyritään tuottamaan ammatillista osaamista tukeva ohjeistus, opastus tai toiminnan järjeistämisen. Toteutus voi olla kohderyhmästä riippuen kirja, kansio, vihko, opas, cd-levy, portfolio, nettisivut tai jossakin tilassa järjestetty näyttely tai tapahtuma. Tärkeää kuitenkin on, että opinnäytetyössä yhdistyy käytännön toteuttaminen ja siitä jälkikäteen tehtävä raportointi. Toiminnallista opinnäytetyötä voidaan kuvailla ”ilmaisullisena opinnäytetyönä”, koska siinä tutkimuksellisen osan lisäksi tuotetaan yleensä jokin konkreettinen tuotos. (Vilka & Airaksinen 2004, 9.)

Toiminnallisen opinnäytetyön yksi osa on raportointi, millä myös osoitetaan työn tutkimuksellisuus. Olennainen osa opinnäytetyön kokonaisuutta on siitä syntyvä tuote eli produkti. Olennaista on työn kokonaisuus raportin ja tuotteen välillä, sillä molemmat tuotokset vaativat suurta huomiota työvaiheessa eikä ensimmäistä kannata laiminlyödä toisen kustannuksella. Tärkeintä on, että toiminnallisesta opinnäytetyö kokonaisuudesta tulee tasapainoinen ja laadukas. (Vilka & Airaksinen 2004, 83.)

Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on haluta kirjoittamatonta faktatietoa tai halua ymmärtää uskomukset, halut tai käsitykset mitkä ihmisen toiminnan taustalla vaikuttavat. Tavoitteena on toteuttaa kohderyhmän ajatuksiin nojaava idea, missä kysymykset on helpointa muotoilla alkamaan sanoilla mitä, miten ja miksi, jotta tutkimukseen vastaavan on helppo selittää ajatuksiaan ja näkemyksiään aiheeseen liittyen. (eml.)

2. POLIISIN TOIMINTAYMPÄRISTÖ KENTTÄTEHTÄVISSÄ MAAKUNTA-ALUEELLA

Kuten edellä olen maininnut, käytän tässä opinnäytetyössäni maakunta-alueen esimerkkinä Itä-Suomen Poliisilaitoksen eteläistä kenttäjohtoaluetta, joka on yksi kolmesta kenttäjohtoalueesta, joita kuuluu Itä-Suomen Poliisilaitoksen alaisuuteen. Jokaisella kenttäjohtoalueella toki on yhteneviä piirteitä, mutta poliisitoiminnallisesti erojakin löytyy alueiden väliltä. Eteläisen alueen ominaispiirteenä kenttätoiminnassa on isohko määrä pieniä kuntakeskuksia jokaisen neljän poliisiaseman ympäristössä. Miehitettyjä poliisiasemia eteläisellä kenttäjohtoalueella on yhteensä 4, Pieksämäellä, Varkaudessa, Savonlinnassa ja Mikkelissä, joka on eteläisen alueen pääpoliisiasema. Matkaetäisyydet tyypillisesti vaihtelevat kaupunkien ulkopuolelle mentäessä 20-60 kilometriin asemapaikan ja tehtäväpaikan välillä, mutta saattavat joskus olla pidempiä tehtävistä riippuen, jos jonkin toisen aseman partiot ovat jo kiinni tehtävillä, jolloin lähintä partiota aletaan tarvittaessa siirtämään viereisestä kaupungista.

Kuva 1. Etelä-Savon maakuntaliitto



(Eteläinen kenttäjohtoalue, kuvaan lisätty Varkauden seutu. Suuntana Saimaa, kunnat ja kaupungit, luettu 14.1.2019)

2.1 TYYPILLINEN TEHTÄVÄMAASTO JA INFRA

Etelä-Savon seudun piirteitä ovat sen vähäinen asukasmäärä muuhun suomeen verrattuna, isot vesistöjen rikkomat saaristoalueet ja matala kaupunkiaste. Väestöä koko eteläisellä kenttäjohtoalueella asuu yhteensä n. 169 000 henkilöä, mikä käsittää pyöristettynä 3% koko maan väestöstä. Pinta-alallisesti eteläinen kenttäjohtoalue on 5% koko Suomen pinta-alasta. Haasteen muodostaa myös alueen vesistöjen suuri määrä mikä onkin perusteltua, kun katsoo siinäkin yhteydessä tilastoja. 15% Suomen sisävesistä nimittäin sijaitsee eteläisellä kenttäjohtoalueella. Alue on myös harvaan asuttua seutua mikä ilmenee taajama-asteluvusta. Eteläisellä alueella taajama-aste on 70% pl. Varkaus, kun muulla Suomella vastaava luku on 85%. (Etelä-Savon Maakuntaliiton tilastot, luettu 20.1.2019)

Yksi merkittävä poikkeuspiirre eteläiselle kenttäjohtoalueelle on kesäisin alueelle tulevat kesäasukkaat ja lomalaiset. Virallista tilastointia on saatavilla hyvin majoitusliikkeiden rekisteröityneistä yöpymisistä, mutta tilastojen ulkopuolelle jää helposti muut yöpymiset mistä ei pidetä kirjaa. Myöskään kesäasukkaista on vaikea saada tietoa, mutta suuntaa antavana voidaan kuitenkin pitää kesämökkien suurta määrää alueella. Asukaslukuun suhteutettuna Etelä-Savossa kesämökkejä 33kpl/100 asukasta, mikä on eniten koko Suomessa. Lukumäärällisesti Varsinais-Suomi pitää kärkisijaa ja päihittää 49 700 kesämökkillään Etelä-Savon kesämökkien määrässä n. 200 kesämökin erotuksella. (Etelä-Savon Maakuntaliiton tilastot.)

Eteläinen kenttäjohtoalue toimiikin sykleissä mikä näkyy alueen rikostilastoissakin kesän osalta, kun alueelle saapuu väkeä muilta paikkakunnilta. Toimintavalmiusajoissa Etelä-Savossa A+B kiireellisyysluokan tehtävissä ollaan päästy viime vuosina 20 minuuttiin, kun koko Suomessa vastaava aika on 18 minuuttia (Poliisin tilastot 2017). Vaikka eteläisen kenttäjohtoalueen seutu onkin harvaan asuttua, ei se silti heijastu kovin pahasti toimintavalmiusaikoihin.

2.2 ENNALTA ARVAAMATTOMAT TILANTEET

Tilastollisesti poliisiammatti on huomattavasti turvallisempaa kuin monet muut ammatit missä tapahtuu vakavia onnettomuuksia ja loukkaantumisia. Poliisityössä kuitenkin on todennäköistä joutua vaaratilanteisiin ja tai ainakin varautua sellaiseen monissa paineensietokykyä vaativissa tilanteissa. Työvuoron alussa työntekijä ei välttämättä tiedä minkälaisia työtehtäviä vuoron aikana tulee eteen. Työvuorot voivat olla ”tavallisia” päiviä, kun mitään normaalista poikkeavaa ei tapahdu tai vuorostaan lähteä heti asemalle saavuttuaan kiireelliselle A-luokan tehtävälle piirtämään aseistautunutta epäiltyä. (Ellonen 1997, 221-223.)

Poliisiammatissa ennalta arvaamattomat tilanteet voivat olla kriittisiä stressin kannalta. Näitä voivat olla onnettomuudet, konflikti- ja väkivaltatilanteet. Poliisi on usein paikalla, kun jotain on ns. mennyt pieleen ja paikalla olevat ihmiset ovat voimakkaissa tunnetiloissa. Jokainen poliisimies tosin voi kokea kriittiset tilanteet eri tasoisesti, kuin toiset. Jotkin läheltä-piti-tilanteet eivät välttämättä järkytä yhtä lailla jokaista, vaikka se toiselle voi olla henkisesti raskas kokemus. Henkilökohtaiset ominaisuudet vaikuttavat näihin kokemuksiin. (eml.)

2.3 POLIISITYÖSSÄ HUOMIOITAVAT SEIKAT

Perinteinen poliisityö on kuvattu lukuisten tutkimusten perusteella stressaavana ja korkean riskin ammattina, vaikka tätäkin näkemystä on joidenkin tutkijoiden puolesta kritisoitu viime aikoina. Poliiseilla on kuitenkin vertailuryhmiin verrattuna kohonnut riski fyysisiin ja psyykkisiin sairauksiin (Koskelainen 2016, 53). Yleisellä tasolla poliisityöhön liittyvä stressi voidaan jakaa kahteen pääryhmään; poliisityöstä itsessään tulevat seikat (väkivallan uhka, vaaralliset tilanteet) ja organisaatiosta johtuvat tekijät (huono johtaminen, heikko viestintä, kiire). Suurempi stressitekijä oli kuitenkin organisaation puolelta tuleva paine, mikä selviää myös poliisin henkilöstöbarometristä. (Naumanen 2014, 13-14).

Myös muut aiheita käsittelevät tutkimukset ovat korostaneet organisaation olevan suurin tekijä poliisityön stressaavuudessa. Työnantajan edun mukaista olisikin että organisaatio tukee työntekijää työssään ja työterveydessä. Pitkittynyt stressi johtaa työtehon laskuun ja sairaslomien kasvuun. Naumasen selvityksessä rikostutkijoille 63% vastaajista koki ettei työnantaja ollut kiinnostunut heidän työssä jaksamisesta ja hyvinvoinnista. 25% ei kommentoinut suuntaan tai toiseen. (Naumanen 2014, 38.)

Vaikka kysely suoritettiin pelkästään rikostutkijoille, eikä kenttätehtävissä työskenteleville poliiseille, ovat sen tulokset silti huolestuttavia kokonaisuutta ajatellen. Tätä opinnäytetyötä varten tehdyissä haastatteluissa työntekijät ilmaisivat tyytymättömyyttä joihinkin varustepuutteisiinsa työnantajan suuntaan. Vaikka Naumanen käsittelikin nimenomaan rikostutkintaa ja yleistä tyytymättömyyttä työnantajan suuntaan työntekijöiden näkökulmasta, niin vähentäisikö parempi varustus ja välineet tässä kontekstissa kentällä olevien työntekijöiden tyytymättömyyttä? Työvälineiden puuttuminen ja toimimattomuus kuitenkin mainitaan yhtenä stressin lisääjänä (Ellonen 1997, 208).

3. AINEISTOT JA MENETELMÄT

Opinnäytetyötä varten lähdemateriaalia on kerätty Poliisiammattikorkeakoulun kirjaston Etsivä-tietokannan avulla. Kirjaston lähdemateriaalista oli käytettävissä eri aihealueiden kirjallisuutta sekä poliisityöhön liittyviä opinnäytetöitä. Kirjaston kokoelman joukosta on valittu sellaista kirjallisuutta, josta voisi löytyä vastauksia tämän opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin. Avoimista tietolähteistä, kuten internet on kerätty osa tämän opinnäytetyön lähdemateriaalista, kuten jotkin lait, määräykset ja asetukset sekä tilastotietoja. Jokaista internet lähettä käytettäessä on arvioitu itse lähteen luotettavuutta lähdemateriaalia kerätessä.

Lomakehaastatteluaineistoa kerättiin kysymällä Mikkelin poliisiasemalla vapaaehtoisia henkilöitä, jotka työskentelevät kenttätehtävissä, vastaamaan sähköpostitse lomakkeella olevaan kysymyssarjaan. Parin viikon aikana henkilökohtaisesti kysyttiin eri poliiseilta suostumusta kysymyssarjan lähettämiseen sähköpostitse, joista 8 suostui. Näistä vapaaehtoisista 5 palautti kysymyslomakkeen takaisin opinnäytetyön tekijän virkasähköpostiin. Kysymyslomakkeen vastaukset käytiin läpi ja sieltä on suodatettu tietoa tähän opinnäytteeseen. Opinnäytetyöhön päätyneistä vastauksista ja havainnoista on häivytetty yksilöivät tiedot pois.

Sähköpostihaastattelu suoritettiin valmiilla kysymyssarjalla, mihin haastateltava sai vastata avoimesti omaan tahtiin noin kahden viikon aikana lomakkeen lähettamisestä. Haastattelut noudattivat puolistrukturoitua mallia, missä kaikki kysymykset esitettiin lomakkeessa jokaiselle samassa järjestyksessä. Kysymyksen jälkeen jokainen sai vastata avoimesti lomakkeessa näihin esitettyihin kysymyksiin. Vastausten pituutta ei oltu rajattu tai ohjeistettu, vaan harkinta jätettiin haastateltaville.

4. TYÖHYVINVOINTI

4.1 YLEISTÄ TYÖHYVINVOINNISTA JA TOIMINTAKYVYYSTÄ

Terminä työhyvinvointia on vaikea määrittää yksinkertaisesti siihen liittyvien eri käsitysten ja teoriapohjien takia. Arkikielessä puhuttaessa työhyvinvointi on työssä viihtymistä ja jaksamista, mutta näitäkään asioita ei sen tarkemmin eritellä. Kaikilla on käsitys työhyvinvoinnista, mutta substanssierot vaihtelevat. Työlainsäädännöllisessä näkökulmassa työhyvinvointi on määritelty kansainvälisen työjärjestö ILO:n mukaisesti turvallista työntekoa asianmukaisissa työoloissa. (Hakanen & Mäkikangas 2017, 104.)

Toisena tahona tässä tapauksessa Työterveydenlaitos määrittelee työhyvinvoinnin tarkoittavan turvallista, terveellistä ja tuottavaa työtä, jota työntekijät ja työyhteisöt tekevät hyvin johdetussa organisaatiossa. Työntekijät kokevat työnsä mielekkääksi ja palkitsevaksi ja se tukee heidän elämänhallintaansa (Työterveydenlaitoksen nettisivut, luettu 17.1.2019).

Kolmantena esimerkkinä Sosiaali- ja terveysministeriö määrittelee työhyvinvoinnin vaikuttavan työssä jaksamiseen. Työhyvinvoinnin lisääntyessä kasvaa työn tuottavuus ja siihen sitoutuminen ja sairauspoissaolojen määrä laskee (Sosiaali- ja terveysministeriön nettisivut, luettu 14.1.2019). Sitoutunut työntekijä voi parantaa omaa jaksamistaan, kun hän pystyy vaikuttamaan omaan työympäristöönsä edes jossain määrin. Hän voi siis sitoutua hoitamaan työtehtäviään niinkin hyvin, että näkee vaivan arvoiseksi hankkia joitakin varusteita työntekoon. Tätä voi siis olla se, että työntekijällä on mahdollisuus käyttää omiin mieltymyksiinsä sopivia hanskoja tai varautua itse valitsemallaan lisävarusteilla tehtäville.

Työhyvinvointiin on viime vuosina myös teorisoitu käsitettä työn tuunaamisesta. Teorian mukaisesti se tarkoittaisi, että työtään yksilöllisesti muokkaamalla työntekijä voi pyrkiä itse säätelemään työnsä voimavaroja ja vaatimusten tasapainoa tehdäkseen työstä itselleen entistä mielekkäämpää (Hakanen & Seppälä, 2017, 149–150). Henkilökohtainen varustautuminen voitaisiinkin tämän teorian pohjalta nähdä poliisityössä eräänlaisena tuunaamisena, jossa työntekijä saa tiettyjen ehtojen sisällä varustaa itsensä työtehtäviin kuten haluaa. Työntekijänä pystyisi siis itse vaikuttaa positiivisesti työoloihin, hyvinvointiin ja työmotivaatioon (eml.). Omaa työhyvinvointiaan voi edistää jo pienillä asioilla töissään.

4.2 MIKSI TYÖHYVINVOINTI ON TÄRKEÄÄ

Työhyvinvointia on vaikea kuvata pelkästään yhdellä kuvaajalla, koska siihen liittyy positiivisia että negatiivisia kuvaajia. Yleensä työhyvinvointia on aikanaan kuvattu pelkästään negatiivisten kuvaajien, kuten työstressin tai -uupumuksen kautta. Tähän on tullut 2000-luvulla kuitenkin mukaan positiivisia kuvaajia, kuten työhyvinvointi ja työn imu. (Hakanen & Mäkikangas 2017, 103.)

Työntekijöiden työssähyvinyvointi on kasvavissa määrin merkityksellisempää työntekijöille itselleen ja organisaatiolle, jolle he ovat töissä. Organisaatio voi menestyä paremmin silloin, kun sen työntekijöiden elämänlaatu ja terveys ovat kunnossa. Energiset, keskittymiskykyiset ja työhönsä omistautuneet työntekijät ovat paljon tuottavampia ja uusiutumiskykyisempiä. Monet organisaatiot ja tahot mittaavat työhyvinvointia erilaisilla kyselyillä henkilöstöltään missä mitataan yleensä tyytyväisyyttä työhön, mutta ei niinkään työntekijöiden vireystilaa tai omistautuneisuutta työhön. Työhyvinvointi kuitenkin on jokaisella työpaikalla hyvinkin yksilöllistä. (Hakanen & Mäkikangas, 120-121.)

Viimeaikainen kirjallisuusanalyysi työuupumuksen kustannuksista, mikä kumpuaa työperäisestä stressistä ja psykologisista riskeistä toteaa että sen kustannukset yhteisöille ja organisaatioille ovat huomion arvoisia. Samassa yhteydessä tosin todetaan että kaikki työperäinen stressi ei ole haitallista vaan jopa hyödyttää työntekijää, jos mielenterveyteen kohdistuvat riskit ovat hyvin hallittuja. (Naumanen 2014, 17.)

4.3 OMAT VAIKUTUSMAHDOLLISUUDET

Vaikka tässä opinnäytetyössä painotetaan omakustannevarusteita työhyvinvoinnin yhtenä tekijänä, muodostaa työhyvinvointi kuitenkin sitäkin isomman kokonaisuuden. Monet kirjat ja artikkelit auttavat stressin vähentämisessä mutta hyvä ravinto ja urheilu auttavat myös. Yksi tärkeä askel poliisityöhön liittyvästä stressin vähentämisessä on olla muutakin elämää poliisityön lisäksi. Liian usein poliisityöstä voi tulla yksilön ainoa identiteetti ja elämäntapa. Riskinä on, että työ pelkästään ei täytä tiettyjä ihmisen perustarpeita mitä elämässään tarvitsee. (Hess 2014, 516.)

5. KEIKKAKASSI JA OMAKUSTANNEVARUSTEET

5.1 KASSISTA ITSESSÄÄN

Keikkakassissa on monta huomioon otettavaa asiaa senkin puolesta, missä oloissa työskentelee ja minkälaisiin tilanteisiin työtehtävillä todennäköisesti törmää. Koon puolesta kassia tai reppua on helpompi kuljettaa ja säilyttää. Partioautojen tilaratkaisutkin voivat olla erilaisia, jolloin isoa kassia ei saa kokonaisuus huomioon ottaen säilytettyä yhtä hyvin, kun tilaa on rajatusti. Kassin pieni koko tosin rajoittaa tehokkaasti taas sitä, mitä kaikkea voi pakata mukaan. Arvioitavaksi siis jää itse kullekin se, miten isoa kassia loppupeleissä tarvitsee. On kuitenkin helpompaa lähteä karsimaan ajan myötä tavaroita pois, jos niille ei tule koskaan käyttöä.

Poliisiasemat saattavat tarjota kaikille työntekijöilleen keikkakassin, minkä jokainen voi varustaa mieleisekseen. Suurin osa myös ottaakin mielellään tämän kassin käyttöönsä, mutta jotkut haluavat hankkia omansa. Työelämää ajatellen kassin kuitenkin tulisi kestää käyttöä ja likaisia olosuhteita. Mainittavan arvoisia asioita hankintaa tehdessä on harkita, onko kassissa kumipohjaa estämään kosteuden imeytyminen kassin sisälle, voiko läppää käyttää pukeutumisalustana ja onko kassin ulkopinta miten pelkistetty, jotta lika ja tavarat eivät tarttuisi siihen. Se millaisen kassin valitset ja käytät on lopulta omista mieltymyksistä kiinni.

5.2 MILLÄ VARUSTEILLA POLIISI VARUSTETAAN?

Poliisiammattikorkeakoulun opiskelijoille ja tuleville harjoittelijoille virkavaatteet, välineet ja varusteet kustantaa Poliisiammattikorkeakoulu. Poliisihallituksen määräys poliisin virkapuvusta (POL-2016-16682) ohjaa jokaisen poliisiyksikön hankintoja.

Poliisiammattikorkeakoulu on poliisin valtakunnallinen poliisihallituksen alaisuudessa oleva yksikkö (Laki poliisiammattikorkeakoulusta) ja siten sillä on myös mahdollisuus vaikuttaa omiin hankintoihinsa sen suhteen, miten se poliisiopiskelijat varustaa koulutuksen alkuvaiheissa. Myöhemmin työharjoitteluun siirryttäessä opiskelijat nimitetään nuoremmiksi konstaapeleiksi poliisilaitoksille, missä he suorittavat työharjoittelunsa. Tällöin työharjoittelun aikana poliisiopiskelijalle hankintoja voi tehdä kyseisen harjoitteluasemapaikan poliisilaitos.

Eräät poliisin työssään kantamat varusteet ja välineet ovat ennalta säädetty valtioneuvoston asetuksessa poliisista (1080/2013), kuten voimankäyttövälineet, eikä näitä varsinkaan saa korvata omilla vaihtoehtoisilla välineillä, vaan niiden tulee olla edellä mainitun asetuksen mukaisia ja Poliisihallituksen hyväksymiä. Kyseisiin välineisiin tulee myös olla käytynä koulutus, jotta poliisimies saa näitä välineitä kantaa ja käyttää.

Opinnäytetyöhön tehtiin haastatteluita muutamille kentällä työskenteleville poliiseille, missä kysyttiin heille jaetuista varusteista työnantajan puolesta, mitä he ovat itse hankineet ja mitä kaikkea he ovat pakanneet omiin keikkakasseihinsa ja miksi. Monet olivat pääosin tyytyväisiä niihin varusteisiin mitkä heille oli jaettu. Tarvittaessa työnantajan kautta oli työntekijä saanut täydennettyä virkavaatetusta entisestään, jos sellaiselle tuli tarvetta. Tyypillisenä esimerkkinä tällaisesta ylimääräisestä työnantajan tarjoamasta virkavaatteesta mainittiin mm. sadeasu ja ”juoppohanskat”.

Yleisesti haastatteluissa itselle hankituista omakustannevarusteista mainintoja saivat erilaiset aluskerrastot, ensiapuvälineet, välipalat, työ- tai viiltosuojahanskat, putki- ja kypärähuvit, lamput ja monitoimityökalut. Varsinkin aluskerrastojen erityistä tärkeyttä korostettiin niiden toimintakykyä ylläpitävän vaikutuksen takia, kun ulkona ollaan pitkiä aikoja kylmässä, jopa myös kesäisinkin. Vastauksista kävi ilmi se, kuinka työntekijät ovat motivoituneita parantamaan omia olojaan ja turvaamaan toimintakykyään erilaisilla hankinnoilla. Vaatetusta pidettiin tärkeimpänä asiana toimintakyvyn turvaamisessa erityisesti talvella, samoin kuin vararavintoa. Selvää ymmärrystä varautumisesta työtehtävissä osoitti se, että ulkona oltiin varauduttu olemaan tarvittaessa montakin tuntia silloinkin, kun työvuoro venyisi ylitöiksi. Työntekijät tiedostivat hyvin oman toiminnan merkitystä ja vaikutusmahdollisuuksia työssä jaksamiseen.

Asioita joita toivottiin työnantajan puolesta varusteiden suhteen oli hyvien ja monipuolisten hanskojen puute. Vastauksissa ymmärrettiin kyllä, miten yksilöllisiä eri ihmiset ovat mieltymyksissään, mutta muistutettiin siitä että poliisityössä kuitenkin tarvitaan paljon erilaisia hanskoja työtehtävien ja sääolojen mukaisesti, koska töitä tehdään paljon ulkona. Siihen oltiin kuitenkin tyytyväisiä, että työntekijöille oli tarjottu keikkakassi poliisiaseman puolesta ja heillä oli saatavilla erilaisia pieniä varusteita kuten esimerkiksi nippusiteitä, hyttysmyrkyä ja ohuita työhanskoja. Kritiikkiä heräsi hyvän kypärähupun puuttuminen työntekijöille jaettavista varusteista, koska sitä pidettiin tarpeellisena vuodenaikasta riippumatta ja sen ollessa tarpeellinen tilanteissa, kun käytetään kypärää ja taktisia suojavälineitä. Nykypäivänä myös yksi hyvä tietolähde ja apuväline on myös

älypuhelin. Monesti tehtävillä voidaan saada apua avoimista tietolähteistä, jos poliisin järjestelmät eivät riitä. Osa poliiseista on varustettu työnantajan puolesta älypuhelimella, mutta valtaosa ei.

Kokonaan oma aiheensa oli se, kun vastaajilta kysyttiin mitä muuta sanottavaa heillä on opinnäytetyön aiheeseen liittyen oli se, miksei työnantaja kustantaisi kokonaisuudessaan työntekijän vaatetusta, lähtien aluskerrastosta. Kyseessä kuitenkin on yksi merkittävimpiä tekijöitä työntekijän valmiustasoon ja työkykyyn pidempiaikaisilla tehtävillä. Tällä hetkellä kenttäolosuhteissa työskenteleville poliiseille jaetaan ns. kuorikerros, mutta sen alle hankittava vaatetus jää jokaisen itse kustannettavaksi.

5.3 OMAKUSTANNEVARUSTEISTA

Poliisin ollessa julkinen vallankäyttäjä, säätelee sitä laki ja asetukset kaikessa toiminnassa. Nämä säädökset yltyvät myös käsittelemään poliisin pukeutumista ja tunnistamista yleisesti, eli sitä mitä poliisimies saa päällensä pitää virkatehtävillään. Poliisimiehen on käytettävä virkatehtävissään ollessaan virkapukua, kun se tehtävien luonteen tai laadun vuoksi on tarpeellista, että hänet voidaan välittömästi tunnistaa tai jos tehtävät muuten vaativat erityisiä suojaavia tai toiminnallisia ominaisuuksia (Sisäministeriön asetus poliisin virkapuvusta, 1106/2013). Käytännössä kenttätehtävissä toimivat poliisit käyttävät helposti tunnistettavaa poliisin kenttähaalaria, koska heidän tehtävien luonne sitä vaatii toisin kuin eräissä muissa poliisin tehtävissä, esimerkiksi rikostorjuntasektorilla tai paljastavassa tutkinnassa missä pääsääntöisesti työskennellään siviiliasussa. Tunnistautumisen helpottamiseksi siviilivaatteissa työskenteleville poliisimiehille on olemassa erillinen tunniste- tai heijastinliivi, millä heidät erottaa paremmin silloin kun se on työssä tarkoituksenmukaista (Poliisihallituksen määräys poliisin virkapuvusta, POL-2016-16682).

Virallisista poliisin käyttämistä virkavaatteista on Sisäministeriön asetuksesta virkapuvusta säädetty seuraavanlaisesti: ”Poliisin virkapukuun kuuluvien asusteiden sekä niissä käytettävien tunnusten ja merkkien on oltava tämän asetuksen mukaisia. Virkapukineet hyväksyy Poliisihallitus ja lisäksi asusteiden, varusteiden sekä tunnusten ja merkkien on oltava valmistettu Poliisihallituksen hyväksymistä kangaslaaduista, väreistä, materiaaleista ja tarvikkeista.” Itse virkapukuun ja siihen kuuluviin asusteisiin tässä tarkoitetaan nimenomaan virkavaatekappaletta, jolla on siis oltava Poliisihallituksen hyväksyntä, mutta epävirallisista ”listan ulkopuolisista” varusteista ei kyseinen asetus kuitenkaan mainitse mitään. Laatu, väri ja materiaalit on kuitenkin tarkoin määritelty virallisille varusteille, mutta ei niinkään epävirallisille.

Kuitenkin määräyksessä poliisin virkapuvusta (POL-2016-16682) sanotaan seuraavanlaisesti: ”Virkavaatteiden käyttö siviiliasusteiden kanssa on pääsääntöisesti kielletty mutta tilapäisesti voidaan käyttää siviilivaatteita peittämään virkapukua”. Edellä mainittu virkapuvun peittäminen siviilivaatteilla koskee niitä tilanteita, kun halutaan työtehtävien luonteen tai laadun vuoksi vähentää tai häivyttää poliisimiehen tunnistamista poliisiksi. Vaatetuksessa säädetään lisäksi vielä seuraavaa: ”Virkavaatteissa ja niiden kanssa käytettävissä asusteissa ei saa olla näkyviä valmistajan tuotemerkkejä” eli poliisi ei työssään suosi tai mainosta eri valmistajia.

Määräys poliisin virkapuvusta ei siis täysin estä käyttämästä omia varusteita ja asusteita, vaikka ne pääsääntöisesti kielletäänkin. Käytännössä kuitenkin silmiin pistämättömät ja virkavaatetuksen alle piiloon jäävät siviilivaatteet ovat sallittuja.

Omakustannevarusteita hankitaan yleensä niistä syistä, kun oma varuste yksinkertaisesti on parempi tai mukavampi käyttää, kuin mitä työnantajan vastaavat ovat. Harvoin kukaan ostaa vastaavan tuotteen tilalle omilla rahoilla mitään sellaista, joka ei olisi parempi tai mukavampi käyttää. Siinä vaiheessa kun huomattava osa työntekijöistä hankkii omakustannevarusteita jonkin työnantajan tarjoaman esineen tilalle, voidaan nähdä että kyseinen esine on epäonnistunut siinä tehtävässään mihin se on tarkoitettu. Syitä on monia ja niitä voi olla suunnittelussa tapahtunutta väärää mitoitusta, huonoja materiaalivalintoja tai huonoa soveltuvuutta tarkoitettuun käyttötarkoitukseensa. Työntekijöiden kuuleminen uusien hankintojen tehostamisessa on siten ensiarvoisen tärkeää, jos halutaan pitää hyvästä työtyytyväisyydestä kiinni.

6. POHDINTA

Opinnäytetyötä lähdettiin toteuttamaan siltä lähtökohdalta, mikä kirjoittajaa aiheena kiinnostaisi. Tarkoituksena oli toteuttaa työhyvinvointiin ja jaksamiseen enemmän painottuva opinnäytetyö, mutta näistä aiheista oli jo paljon saatavilla tutkimustietoa ja juuri julkaistu poliisibarometri myös varmistivat sen, ettei olisi yleishyödyllistä lähteä tutkimaan ja pohtimaan työhyvinvointia ja työssäjaksamista. Näkökulmaksi loppujen lopuksi valikoitui omakustannevarusteet ja oma varustautuminen poliisityössä. Kirjoittajalla oli jo ennestään omaa kiinnostusta omakustannevarusteiden käytöstä armeijassa ja nykyisen ammatin myötä asia kiinnitti huomiota myös poliisitoiminnassa. Armeijassa ja poliisissa työvälineet ja vaatetus on säädelty, joten omakustannevarusteita ei voi siinä mielessä pitää sallittuina, vaikka ne muuten olisivat yleisesti hyväksi todettuja ja toimivia välineitä.

Tavoitteena opinnäytetyöllä oli selvittää omakustannevarusteisiin liittyvää kulttuuria ja poliisien käyttämiä omakustannevarusteita, jotka ovat itse hankittuja.

Omakustannevarusteet ovat ylipäättänsä mielenkiintoinen aihe ympäristössä, missä välineet ja varusteet ovat tarkoin säädeltyjä, kuten edellä olen maininnut. Samalla myös selvitettiin mitä varusteita eri poliisit kantavat omissa keikkakasseissaan ja lopulta näistä kokemuksista koostaa produkti, missä on kerrottu yleisimmät mukaan pakattavat asiat, joita jokaisella on välttämätöntä olla mukana. Toisena teemana oli omakustannevarusteiden linkittyminen omaan työhyvinvointiin, toimintakykyyn ja tehtävien tehokkaaseen hoitamiseen.

Opinnäytetyön tuloksina syntyi lyhyt ja tiivis produkti, minkä tarkoituksena on opastaa tulevaa työharjoitteluun siirtyvää poliisiopiskelijaa varustautumisessa. Samalla produktin on tarkoituksena herätellä ylipäättään pohtimaan työkaluja ja varusteita, mitä käyttää tai kantaa mukanaan työtehtävillään.

Työssä onnistuttiin selvittämään eri poliisien kokemuksia siitä, mikä heillä parantaa työhyvinvointia ja toimintakykyä työssä, mitkä liittyvät suoraan omiin varusteisiin. Toisaalta aineistoa näistä kokemuksista olisi voinut kerätä enemmän, jotta ilmiötä olisi voinut tarkastella laajemmin ja monipuolisemmin, koska nyt aineiston vähäisyys vastauksissa antaa suppean kuvan. Samoin myös haastattelujen kohdistaminen vain Mikkelin poliisiaseman työntekijöihin antaa kuvan vain sen aseman tilanteesta, vaikka käytänteet tunnetusti vaihtelevat joskus paljonkin eri poliisiasemien ja -laitostenkin välillä.

Ilmiötä ei siis loppupeleissä tässä opinnäytetyössä päästy tarkastelemaan kirjoittajan omasta mielestä tarpeeksi kattavasti ja tämä jättääkin hyvän pohjan tuleville aiheeseen liittyville töille tutkia omakustannevarusteisiin liittyviä ilmiöitä ja kulttuuria yleisellä tasolla poliisiorganisaatiossa. Keikkakassin varustelussa muutamissa vastauksissa tuli yleisesti jo hyviä kokemuksia siitä, mitä pitäisi olla mukana kaikilla. Vastauksista tuli hyvin ilmi yleisesti kaikilla oltavat varusteet ja yksittäisten omat varusteet, joita ei muiden vastauksissa esiintynyt.

Opinnäytetyön aihe oli osaltaan hankala, koska omakustannevarusteet, joka on pääteema ei ole paljoakaan tutkittu ilmiö sellaisenaan, mitä se on poliisissa tai puolustusvoimissa. Teemana sellaisenaan puhuttaessa se on myös suppea aihe, mutta siihen liittyvät muut asiat tekevät siitä laajemman kokonaisuuden, kun tarkastellaan kokonaisuutta, mitä voidaan liittää omakustannevarusteisiin. Tällöin ei siis keskitytä itse omakustannevarusteisiin vaan sen ympärillä oleviin asioihin, jotka kuitenkin linkittyvät siihen. Tässä työssä olisi myös voinut kerätä henkilöhaastatteluja enemmän, koska muutamalla haastateltavalla voi syntyä vääristynyt käsitys ilmiöstä ja kokemuksista, kun otanta on suppea. Haastatteluista kuitenkin pystyi muodostamaan yhtenäisen osion ja erottelemaan yksittäiset näkemykset ja kokemukset erilleen. Koonti haastatteluissa on siis käyttökelpoinen, kunhan vain muistaa sen rajoitteet määrällisesti ja alueellisesti (yhden aseman työntekijät). Jatkoa varten tällaisesta aiheesta on syytä haastatella laajemmalta alueelta henkilöitä, jos haluaa valtakunnallisesti tutkia aihetta. Tässä opinnäytetyössä kuitenkin painopiste oli 'maakunta' alueesta. Produktin osalta sitä ei valitettavasti tässä opinnäytetyössä ennätetty jakamaan luettavaksi uusille harjoittelijoille, mutta toisaalta siihen valikoidut varusteet on koostettu kentällä enemmän kuin vuoden työskennelleiltä työntekijöiltä. Palautetta produktin toimivuudesta ei siis ole saatu. Ohjeeseen valikoitiin myös kaikkein tärkeimmäksi lueteltuja esineitä haastattelujen perusteella, eikä kaikkia esineitä siihen ole tuotukaan. Ohjetta on siis mahdollista laajentaa ja päivittää, mutta samalla kärsii helppolukuisuus mikä voi nostaa kynnystä lukea ohje. Hyvä ohje ei kuitenkaan saisi olla liian pitkä, jotta ihmiset jaksavat lukea sen, vaan mahdollisimman lyhyt ja selkeä.

Toivottavasti tämä opinnäytetyö antaa sen lukijalle jonkinlaista käsitystä siitä kaikesta, mitä liittyy omakustannevarusteisiin ja työhyvinvointiin. Aihetta on tässä opinnäytetyössä käsitelty suppeasti ja toivottavaa olisi, jos samasta aiheesta saataisiin lisää tietoa. Yksi ajatus myös aiheeseen liittyen onkin työnantajan vastuu ja velvollisuus varustaa työntekijänsä mielekkäillä välineillä tehtävien hoitamiseksi. Osaltaan asetukset ja määräykset määrittävät mitä on käytettävä ja mitä saa käyttää, mutta osa välttämättömistä

työtehtävien hoitoon tarkoitetuista varusteista voisi olla työnantajan tarjoamat. Loppujen lopuksi työntekijän hyvällä varustamisella voidaan saavuttaa hyviä tuloksia, kun hänellä on työkalut ja välineet toimia tehokkaasti. Motivaatiokin säilyy hyvänä, kun on uskoa omiin varusteisiin. Hyvänä loppukaneettina voidaankin todeta, että vaikka huonoillakin varusteilla voidaan onnistua, eivätkä hyvät varusteet myöskään takaa onnistumista, niin helpompaa on joka tapauksessa tehdä yhtään mitään jos varusteet toimivat ja ovat hyviä.

LÄHTEET

Ellonen Erkki ym. 1997, Poliisityön psykologiaa – koulutusta ja kenttää varten, Helsinki, Sisäasiainministeriö poliisiosasto, 358

Etelä-Savon kartta, Etelä-Savon maakuntaliitto, <http://suuntanasaimaa.kixit.fi/fi/page/57>

Etelä-Savon maakuntaliitto, kesämökit maakunnittain 2017,

https://www.esavo.fi/resources/public//Maakuntaliitto/Tilastot/kesamokit_2017.pdf, luettu 21.1.2019

Etelä-Savon maakuntaliitto, Pinta-ala- ja väestötietoja Etelä-Savossa kunnittain ja

seutukunnittain, https://www.esavo.fi/resources/public//Maakuntaliitto/Tilastot/Pinta-ala_tms_kunnittain_vaesto%202017.pdf, luettu 20.1.2019

Hakanen Jari, Mäkikangas Anne, Mauno Saija, Seppälä Piia ja Feldt Taru (toim.) , 2017,

Tykkää työstä – työhyvinvoinnin psykologiset perusteet, Jyväskylä, PS-kustannus, 256.

Hess Kären M. 2014, Police operations : theory and practice, Lontoo, Thomson Learning, 586

Terveysten ja hyvinvoinninlaitos, artikkeli <https://thl.fi/fi/web/toimintakyky/mita-toimintakyky-on>, luettu 17.1.2019

Poliisi, poliisin tilastot Etelä-Savosta 2015-

2017 https://www.poliisi.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/poliisiwwstructure/67603_Etela-Savo_ja_kaikki_kunnat.pdf?41bfaabe26f1d588, luettu 21.1.2019

Koskelainen Mari, Muttilainen Vesa & Potila Pauliina (toim.) 2016 Poliisin

toimintaympäristö : Poliisiammattikorkeakoulun katsaus 2016, Tampere, 197

Naumanen Laura, 2014, Occupational stress and work-counseling services in the crime investigation units of the finnish police, London Metropolitan University, 49

Poliisi, poliisin tilastoja 2017

https://www.poliisi.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/polisenaxwwstructure/61840_Poliisin_tilasto_1.1.-30.6.2017.pdf?44fc7b6b4fd3d488, luettu 21.1.2019

Poliisihallituksen määräys poliisin virkapuvusta, POL-2016-16682

Sosiaali- ja terveysministeriö, työhyvinvointi artikkeli <https://stm.fi/tyohyvinvointi>, luettu 14.1.2019

Vilkkä Hanna ja Airaksinen Tiina, 2004, Toiminnallinen opinnäytetyö, 1.-2. painos, Helsinki, Kustannusosakeyhtiö Tammi, 168

OHJEITA VARUSTAUTUMISEEN POLIISIN KENTTÄTEHTÄVILLE

JOHDANTO

Tämän ohjeen on tarkoitus helpottaa kenttätyössä mukana kulkevan keikkakassin pakkaamista ja muiden omakustannevarusteiden hankintaa, antamalla hyvän ja kattavan katsauksen tavaroista, varusteista ja vaatetuksesta mitä jokaisen kannattaisi mukanaan pitää.

Ohje on suunnattu pääasiassa vasta työharjoitteluun kenttätyössä aloittaville poliisiammattikorkeakoulun opiskelijoille, joilla ei välttämättä vielä ole työkokemuksen mukanaan tuomaa tietotaitoa siitä, mitä poliisityössä tarpeellisia tavaroita voisi pitää käden ulottuvilla. Ohjeistuksessa esitetyt tavarat ovat sellaisia, mitä allekirjoittanut ja muut kenttätyötä tehneet ovat mielestään kokeneet tarpeellisiksi.

Kuitenkin jokainen valikoitu esine, tavara tai vaate joka tähän ohjeistukseen on päätynyt, saa myös perustelut miksi se on hyödyllinen tai tarpeellinen työtehtävien tekemistä ajatellen. Vaikka et itse tuotetta päättäisi pakata keikkakassiisi, on hyvä jos tämä ohjeistus herättää sinut ajattelemaan varautumista työelämässä vastaan tuleviin yllättäviin tilanteisiin ja oman toimintakykyä edistämiseen ja ylläpitämiseen.

REPPU VAI LAUKKU

Ensimmäinen varustautumiseesi liittyvä kysymys on se, missä säilytät niitä tavaroitasi työaikana, mitkä eivät mahdu taskuihisi tai varustevyöllesi. Keikkakasseja on erilaisia, mutta pitkälti ne ovat kahden tyyppisiä: reppuja tai laukkuja. Vuodenajoista huomioon pitää myös ottaa vuodenaika, mikä näkyy varsinkin mahdollisesti tarvittavien vaatteiden määrässä keikkakassin sisällössä.



Yleisesti käytössä olevien laukkujen etu on niiden tilavuus. Laukkuun saat mahtumaan todennäköisesti kaiken tarpeellisen mitä haluat pakata. Sitä voi myös käyttää pukemisalustana, jos siinä on taittuva läpällinen kansi. Laukku ei tosin ole yhtä hyvä kantaa kuin reppu, vaikka kantoviilekkeet laukussa olisikin. Ota pohjan ratkaisu huomioon siinä, onko siellä kovitetta pitämässä laukkuja muodossa ja eristämässä sisältöä maasta.



Vaikka reppu on laukkuun verrattuna pienempi tilavuudeltaan, on sen etuna helpompi kuljetettavuus ja hyvä lokerointi. Suosiossa olevat PALS-nauhakujaa sisältävät reput mahdollistavat erilaisten lisätaskujen asentamisen ja lisäävät repun muokattavuutta omiin tarpeisiin. Repun voi tarvittaessa suojata kevyellä sadesuojalla likaa ja vettä vastaan, jolloin itse reppu ei kärsi.

VAATETUS

Kenttähaalarin ja suojaliivin alle tuleva vaatetus on oman mukavuutesi ja työssä jaksamisen tärkeimpiä asioita. Oikeanlainen pukeutuminen lisää mukavuuttasi eniten. Harkitse siis sitä mitä puuet työvuorossa ollessasi ja mitä pidät varavaatteina mukana milloinkin. Tässä osiossa käsitellään enemmän vaatteita, kuin niiden materiaaleja. Suosittelen tutustumaan Varustelekan Alasin-tietokannasta löytyvään artikkeliin *pukeutumisen taito*, mistä saa hyvää tietoa pukeutumisesta yleisesti.



Kypärähuppu on erinomainen kaulasuoja huonolla kelillä viimaa vastaan. Pääasiassa kypärähuppu on kuitenkin erinomainen aluspukine kypärän kanssa, kun puetaan taktisia suojavarusteita päälle. Naama ei ns. ”loista” kauas ja pitää kesällä myös pahimmat hyttyset poissa piiritystilanteissa. Huppua ostaessa valitse sellainen materiaali mikä on ihoa vasten mukava myös märkänä.

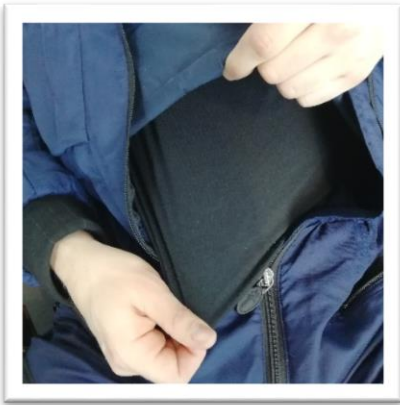


Työtehtävistäsi riippuen tulet tarvitsemaan erilaisia hanskoja. Likaisiin ”rupuhommiin” on syytä olla halvat hanskat, jossa kädet eivät pääse hanskojen läpi likaantumaan. Työturvallisuuden puolesta viilto- ja pistosuojatut hanskat ovat tärkeimpiä varusteita, kun käsittelet asiakasta jolla on neuloja tai muuta terävää taskuissaan. Näissä tulisi olla myös hyvä näppituntuma ja kuitenkin hieman eristystä, että pärjät

kylmemmilläkin keleillä hetken aikaa. Kunnan pakkasille onkin syytä olla omat hanskansa, joilla niilläkin pitäisi myös pystyä tekemään sorminäppäryyttä vaativia töitä, jotta niitä ei tarvitse riisua kesken kaiken.



Mikään ei syö yhtä paljon kuin märät sukat kengissä. Pidä siis aina varalla vaihtosukkia. Työvuorot ovat yleensä pitkiä ja jalat hikoavat lähes 100% varmuudella työvuoron aikana. Kesken vuoron voi hyvin vaihtaa puhtaat sukat, jolloin jalat sekä kengät pysyvät hygieenisempinä ja hiertymien riski pienenee. Sukkien on hyvä olla antibakteerista ja märkänäkin lämmittävää materiaalia. Tarpeeksi pitkällä varrella vältät myös hiertymiä.



Hyvä alusvaatekerrasto on koko pukeutumisen tärkein osa. On lähes mahdotonta välttää suojaliivin aiheuttamalta hikoilulta vuodenajasta riippumatta, joten aluspaidan on hyvä olla sellainen, mikä on märkänäkin mukava ja lämmittävä. Keikkakassissa on syytä pitää varakerrastoa aina mukana yleisestikin ottaen. Vaatteet tulisi pakata vesitiiviisti, jotta repun tai laukun läpi tuleva kosteus ei imeytyisi.



Poliisin talvi- ja sadetakin lisäksi on hyvä pitää huomaamatonta siviilitakkia mukana. Tarvittaessa on helpompi sulautua ympäristöön jos se tehtävään nähden on tarpeellista esim. etsintäkuulutettujen noutamisessa, jolloin poliisin tunnistetekstit eivät heti paljasta poliisia. Myös kesällä takki voi olla tarpeellinen hypotermiapotilaiden ensiavussa, koska Suomen kesät eivät öisin ole aina kovinkaan lämpimiä.

RUOKA JA NESTE

Hyvää toimintaa tukee hyvä energian saanti ja nesteytys pitkin työvuoroa. Poliisiin työssä voi kuitenkin ajoittain olla kiireisempiä hetkiä, kun pitää ajaa keikalta toiselle ilman mahdollisuutta kunnan ruokailutaukoon. Jotkut tehtävät voivat myös sitoa partiota pitkäksi aikaa esim. piiritykset. Joillakin poliisin toiminta-alueilla asema tai se 24 tuntia auki oleva huoltoasema eivät välttämättä ole lähellä, jolloin varsinkin yöaikaan syöminen tai vesipullon täyttäminen eivät onnistu.



Tärkein kaikista asioista mitä vuoroon tulisi ottaa on vesi. Suojaliivi ja vaatus aiheuttavat hikoilua väistämättä, joten vaikka et varsinaisesti hikoilisikaan, on syytä juoda vettä pitkin vuoroa. Litrakin vettä kuluu vuoron ajan yllättävän nopeasti. Siksi varsinkin jos et pääse täydentämään vesipulloa, on varavettä syytä olla 3-5 litraa mukana. Helteille myös kannattaa varata kivennäisvettä suolotasapainon ylläpitämiseksi.



Pientä purtavaa on sitäkin syytä olla aina pakattuna mukaan. Hyvää ravintoa on sellainen, mikä säilyy hyvin ja antaa paljon energiaa, kuten proteiinipatukat. Nestemäiset lisäravinnot kannattaa suojata pakatessa siten, ettei pakkaus rupea vuotamaan sisältöään kassiin. Jotkut ovat varanneet mukaansa jopa retkikeittimen, jos maastossa tarvitsee keitellä itselleen lämmintä juotavaa.

MUUTA TARPEELLISTA POLIISITYÖTÄ TUKEVAA

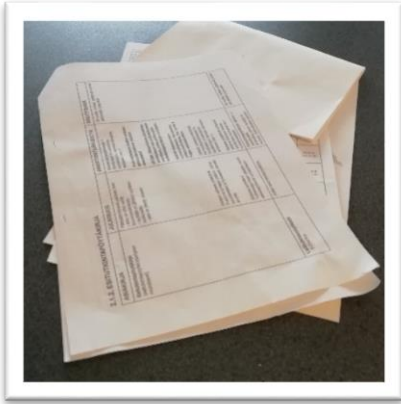
Kenttätehtävillä poliisipartio tukeutuu partioautoon, missä säilytetään monia tarpeellisia työvälineitä tehtävien tekemiseksi. Työvuoron alkuun kannattaa aina tarkistaa, onko autossa puutteita jos edellinen työvuorossa ollut partio ei ole auton varusteita täydentänyt. Tietojärjestelmätkään eivät välttämättä toimi, joten paperisia lomakkeita on syytä olla mukana. Onkin hyvä, jos sinulla itselläsi on jotain paljon käytettyjä tavaroita mukanas.



Kertakäyttöhansikkaita kuuluu poliisityössä paljon ja siksi poliisiautossa mukana oleva hansikaspaketti saattaa loppua kesken työvuoron. Kentälläkin hygieniasyistä on tarpeellista asiakkaan kanssa toimiessa käyttää aina näitä. Toinen yleinen käyttökohde on teknistä tutkintaa tehdessä tai näytteitä taltioidessa, silloin kun tutkinnan partio ei pääse paikalle, vaan kenttäpartio hoitaa tutkinnallisia alkutoimia.



Heijastinliivi voi kuulua partioauton varustukseen, mutta aina näin ei välttämättä ole. Liivi kannattaa pitää sellaisessa taskussa tai paikassa, mistä sen saa nopeasti. Työturvallisuuskin edellyttää heijastinliivin käyttöä tien päällä toimiessa. Autoilijat eivät välttämättä huomaa poliisia, vaikka vieressä olisikin partioauto hälytysvalot päällä. Heijastinliiviä myös tarvitaan lähes joka vuorossa, esimerkiksi puhallusratsiaa suorittaessa.



Paperisia lomakkeita tarvitaan edelleen, koska tietojärjestelmät saattavat pettää juuri sillä hetkellä kun niitä kipeästi tarvitsisit. Sakkolomakkeita on hyvä hyödyntää yksinkertaisissa rikostapauksissa, kun epäilty myöntää teon ja tapaus voidaan käsitellä suppeasti. Pysäköintivirhemaksun lomake on edelleen sekin hyödyllinen, jos niitä ei autossa jostain syystä satu olemaan.



Huumeepikatestereitä, veripaketteja ja pillejä on syytä olla pari kappaletta jokaista mukana. Samasta syystä näitäkin tarvitaan, jos partioautosta loppuu testerit ja paketit kesken kaiken. Aseman kautta ei tällöin tarvitse koukata, jos jokin näistä yllä mainituista sattuisi loppumaan. Työt onnistuvat vaikka asemalta olisi lähdetty kiireessä ilman auton tarkistamista.



Monitoimityökalu kulkee helposti mukana, joten sellainen kannattaa hankkia, jos ei ennestään jo omista. Usein asiakasta voidaan pyytää poistamaan kilvet omasta autostaan, mutta silloin jos poliisi sen tekee (muista suostumus!), kannattaa käyttää hyviä työkaluja. Monitoimityökalu ylipäätään on näppärän pieni työkalusarja taskuun, millä onnistuu kaikenlainen pieni tekeminen.